

О. М. Полінкевич,
д. е. н., професор, завідувач кафедри підприємництва, торгівлі та логістики,
Луцький національний технічний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6924-7296>

В. В. Тринчук,

к. е. н., професор, завідувач кафедри фінансів, обліку та банківської справи,
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7435-0159>

Ю. М. Кляпків,

д. е. н., професор, професор кафедри фінансів, обліку та банківської справи,
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9771-5357>

Є. В. Чеботаров,

к. е. н., доцент, докторант, Інститут економіки промисловості НАН України
ад'юнкт кафедри стратегії та управління вартістю підприємства,
Лодзінський університет, Республіка Польща

доцент кафедри фінансів, обліку та банківської справи,

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5963-7637>

І. М. Зелениця,

незалежний науковець,

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8259-4281>

DOI: 10.32702/2306-6814.2024.11.44

СТРАХУВАННЯ ВОЄННИХ РИЗИКІВ В УКРАЇНІ

O. Polinkevych,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of the Department of Entrepreneurship,
Trade and Logistics, Lutsk National Technical University

V. Trynchuk,

PhD in Economics, Professor, Head of the Department of Finance, Accounting
and Banking, Luhansk Taras Shevchenko National University

Y. Klapkiv,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department of Finance,
Accounting and Banking, Luhansk Taras Shevchenko National University

I. Chebotarov,

PhD in Economics,

Post-doctoral student, Institute of Industrial Economics of the National Academy of Sciences of Ukraine

Assistant professor of the Department of Strategy and Value-Based Management, University of Lodz, Republic of Poland

Associate Professor of the Department of Finance, Accounting and Banking, Luhansk Taras Shevchenko National University

I. Zelenytsia,

independent scientist

INSURANCE OF MILITARY RISKS IN UKRAINE

У статті аргументується, що ризик є необхідною складовою будь-якої сфери діяльності, але умови ведення бізнесу під час військових дій потребують особливої уваги. Україні потрібні як зовнішні, так і внутрішні приватні інвестиції для відновлення та розвитку країни. Інтерес до України серед інвесторів високий, але існують значні ризики інвестування в умовах війни. Зазначено, що метою цього дослідження було вивчення підходів до страхування воєнних ризиків се-

ред міжнародних організацій щодо інвестування та страхових компаній щодо життя, здоров'я та майна. Для досягнення цієї мети було сформоване розуміння страхування військово-політичних ризиків, під яким розуміється форма страхового покриття, яка забезпечує фінансовий захист страхувальника від можливих збитків, що виникають внаслідок подій, таких як вторгнення, повстання, заворушення, страйки, революції, військові перевороти та тероризм. Проведено аналіз ринку страхування інвестицій від воєнних ризиків міжнародними організаціями та страховими компаніями: MIGA, DIA, DFC, USAID, Фонд підтримки України від уряду Данії, ЕКА, KUKE, Bpifrance Assurance Export. Виділено умови та обмеження страхування за кожним суб'єктом страхування. Визначено, що вартість страхування інвестицій від воєнно-політичних ризиків залежить від кількох факторів, таких як обсяг та характер інвестицій, рівень ризику та обсяг покриття. Загалом вартість такого страхування виражається у відсотках від загальної суми інвестицій і може коливатися від 0,5% до 5% або більше. Встановлено, що для українських та зарубіжних підприємств страхування воєнно-політичних ризиків є суттєвим аспектом, однак воно представляє лише один із численних факторів, які впливають на поліпшення бізнес-середовища. Запропоновано розділити умови та обмеження в страхування вітчизняними компаніями на страховому ринку щодо страхування майна від військово-політичних ризиків. Обґрунтовано, що страхування військових ризиків передбачає відшкодування збитків, спричинених такими подіями, як війна, вторгнення, повстання, заворушення, страйки та тероризм. Цей вид страхування доступний у вигляді окремого полісу через високий рівень ризику, пов'язаний з ним.

The article argues that risk is an inherent component of any sphere of activity, but business conditions during wartime require special attention. Ukraine needs both external and internal private investments for the country's recovery and development. While there is high investor interest in Ukraine, there are significant risks associated with investing during wartime. The purpose of this study was to explore approaches to insuring military-political risks among international organizations regarding investment and insurance companies concerning life, health, and property. To achieve this goal, an understanding of insurance against military-political risks was formulated, defined as a form of insurance coverage that provides financial protection to the insured from potential losses arising from events such as invasion, insurgency, rebellion, strikes, revolutions, military coups, and terrorism. An analysis of the investment insurance market against military-political risks by international organizations and insurance companies was conducted: MIGA, DIA, DFC, USAID, the Fund for Support of Ukraine from the Government of Denmark, ECA, KUKE, and Bpifrance Assurance Export. Conditions and limitations of insurance for each insurance subject were highlighted. It was determined that the cost of investment insurance against military-political risks depends on several factors, such as the volume and nature of investments, the level of risk, and the coverage amount. Generally, the cost of such insurance is expressed as a percentage of the total investment amount and can range from 0.5% to 5% or more. It was established that for Ukrainian and foreign enterprises, insurance against military-political risks is a significant aspect, but it represents only one of many factors influencing the improvement of the business environment. It was proposed to distinguish conditions and limitations in insurance by domestic companies in the insurance market regarding the insurance of property against military risks. It was argued that insurance against military-political risks involves compensating for losses caused by events such as war, invasion, insurgency, rebellion, strikes, and terrorism. This type of insurance is available as a separate policy due to the high level of associated risk.

Ключові слова: страхування, гарантування, воєнні ризики, міжнародні організації, страхові компанії, сталий розвиток, страховий ринок, інвестиції.

Key words: insurance, guarantee, military risks, international organizations, insurance companies, sustainable development, insurance market, investment.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Ризик є невід'ємною складовою будь-якої сфери діяльності, але в умовах ведення бізнесу під час військо-

вих дій йому приділяється особлива увага. Крім традиційних ризиків, які властиві підприємницькій діяльності, додається військовий аспект ризику. Він може мати різноманітний характер, включаючи економічний, політичний, фінансовий та інші аспекти. Для досягнення успіху у бізнесі необхідно уважно враховувати всі ці фак-

тори. Трактуючи ризик в контексті ведення бізнесу в умовах військового стану варто враховувати особливості його та розглядати особливий механізм страхування, який відмінний від страхування звичайних ризиків. Війна як подія є винятком з договорів страхування у всьому світі. Проте після повномасштабного вторгнення РФ в Україну, страхові компанії України дедалі активніше пропонують страховий захист від воєнних ризиків як фізичним, так і юридичним особам у сегментах автострахування, страхування нерухомості, медичного страхування, агрострахування. Покриття воєнних ризиків має високий попит як серед юридичних, так і фізичних осіб. Насамперед ідеться про страхування рухомого та нерухомого майна. В січні 2024 року продаж страхування житла серед фізичних осіб із покриттям воєнних ризиків зросли в 2,5 раза, а кількість відповідних запитів — утричі-вчетверо [1].

Україні необхідні як зовнішні, так і внутрішні приватні інвестиції для відновлення та розвитку країни. Інтерес до України серед інвесторів високий, але існують значні ризики інвестування в умовах війни. Однак передумовою для залучення коштів в цей період є їхня страхівка. Страхування воєнних ризиків та надання інвестиційних гарантій можуть підвищити активність інвесторів, збільшити їхню впевненість та зацікавленість вкладати кошти в нашу країну.

Навіть у контексті війни іноземні та вітчизняні компанії анонсували ряд інвестиційних проєктів, що свідчить про важливість інвестицій як ключового фактора економічного відновлення України. Прямі іноземні інвестиції відіграють важливу роль у забезпеченні стійкого зростання національної економіки, створенні нових робочих місць та забезпеченні довгострокової стабільності. Україна має значний потенціал для приваблення інвестицій, завдяки розвиненій інфраструктурі, доступу до ринків та високорозвиненим технологіям.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питаннями дослідження страхування воєнних ризиків займалися дослідники протягом тривалого періоду.

Л.М. Маршук, Є.М. Поплавська зазначили, що страхування не впливає на формування економіки, воно є лише додатковим інструментом, що походить від неї. Таким чином, розвиток страхового ринку може відстати за темпами відновлення економіки та домогосподарств. Для розвитку майнового страхування, страховим компаніям слід переглянути правила страхування, включаючи ризики втрат та пошкоджень майна в результаті вибухів військових снарядів на звільнених територіях (вибухів мін у полях та лісах, які можуть призвести до пошкодження техніки, травм або інвалідності громадян) та інші аспекти [2].

Д.О. Хропонюк, О.В. Длугопольський зазначили, що Сучасні тенденції на страховому ринку України відзначаються повільними темпами прогресу. Наразі страховий ринок України переживає поступове відновлення після шокового стану, спричиненого військовою агресією. У той же час, він активно працює над впровадженням різноманітних інструментів та має значні перспек-

тиви, які можуть позитивно вплинути на розвиток як самого страхового ринку, так і економіки країни в цілому [3].

А.В. Калугарь, С.С. Кучерівська розглядали практику страхування життя, здоров'я та майна у період війни. Особисте страхування стає важливим у ситуаціях, коли існує реальна загроза для життя, здоров'я і майна людини. Багато страхових компаній закликають клієнтів розуміти, що вони можуть бути змушені самостійно відшкодовувати збитки та надавати підтверджувальні документи для отримання компенсації. Однак деякі страхові компанії приймають рішення виплачувати збитки, завдані цивільним об'єктам внаслідок воєнних подій. Це можна розглядати як ефективний приклад соціальної відповідальності таких страховиків [4].

А.Г. Беспалова доводить, що страхові компанії несуть значні ризики, особливо в умовах політичної та військової нестабільності. Тому варто розробляти карту ризиків та на цій основі будувати стратегію управління ризиками [5].

М.В. Мних зазначив, що міжнародне страхування інвестицій є складним процесом, оскільки в більшості випадків такі економічні відносини між країнами регулюються міжнародними угодами щодо окремих сфер національної економіки або захисту об'єктів інвестування. Немає єдиних міжнародних стандартів страхування інвестицій, і всі міжнародні договори про захист інвестицій базуються на ключових принципах верховенства права. Програма страхування політичних ризиків охоплює ризики "неконвертованості валюти", ризики "експропріації або націоналізації" [6].

Р. Камінські, О. Полінкевич провели аналіз діяльності страхових компаній з урахування сталого розвитку. Вони визначили, що страхові компанії формують та впроваджують антикризові стратегії відповідно до вимог циркулярної економіки та з урахування інтересів стейкхолдерів. Відповідно вони повинні видозмінювати стратегії розвитку згідно запитів стейкхолдерів задля збалансування інтересів. Проведено аналіз стратегій страхових компаній під впливом Covid-19 [7; 8; 10].

В. Глонті, В. Баранова, В. Левченко, А. Єрмошенко зазначили, що бізнес-модель страхових компаній змінюється під впливом пандемій, ситуацій невизначеності та політично-економічної напруги у суспільстві [9].

Зважаючи на проведений аналіз джерел за тематикою дослідження, варто зауважити, що страхуванням ризиків займалися багато дослідників. Проте в умовах війни в Україні варто розглядати аспект страхування військово-політичних ризиків як з позиції інвестування так і страхування майна. Більшість страхових компаній та міжнародних страхових фондів забезпечують таке страхування через назрілу необхідність у цьому. Це всі сприятиме швидшому відновленню економіки через притік іноземних інвестицій в економіку.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Основною метою статті є дослідження підходів до страхування військово-політичних ризиків серед міжнародних організацій щодо інвестування та страхових компаній щодо життя, здоров'я та майна.

Завдання дослідження полягає у дослідженні ринку страхування військово-політичних ризиків в Україні, визначенні особливостей страхування інвестицій від військово-політичних ризиків, окреслення механізмів страхування майна в умовах політичної нестабільності та військових дій.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Безумовно, інвестування в умовах конфлікту пов'язане з серйозними ризиками, тому необхідне адекватне страхування активів та інших аспектів господарської діяльності. Міжнародний досвід в цьому плані є важливим фактором для успішної реалізації стратегії страхування інвестицій, як вітчизняних, так і з-за кордону, в Україні. Починаючи з початку повномасштабних воєнних дій в лютому 2022 року, Україна та її громадяни зазнали величезних втрат, як людських, так і матеріальних.

У своїй третій "Швидкій оцінці завданої школи та потреб на відновлення (RDNA3)", Світовий Банк зазначив, що загальна вартість відбудови та відновлення в Україні станом на 31 грудня 2023 року складає 486 млрд доларів протягом наступного десятиліття. Ця цифра перевищує попередні оцінки потреб, які становили 411 млрд доларів рік тому, що відповідає 2,6-кратності ВВП України у 2022 році [5]. За оцінками української влади, лише у 2024 році для невідкладних пріоритетних заходів з відбудови та відновлення на національному та місцевому рівнях, з особливим акцентом на підтримку та мобілізацію приватного сектору, а також на відновлення житла, соціальної інфраструктури та послуг, енергетики та транспорту, країні знадобиться близько 15 млрд доларів. Приблизно 5,5 млрд доларів з цих потреб вже забезпечені як міжнародними партнерами України, так і за рахунок її власного бюджету, тоді як близько 9,5 млрд доларів наразі залишаються непокритими фінансуванням [12]. Найбільші збитки зазнали такі сектори, як житловий фонд, транспорт, енергетика, торгівля, промисловість і сільське господарство. Донецька, Запорізька, Луганська, Миколаївська, Харківська та Херсонська області належать до найбільш постраждалих регіонів. Для успішної реконструкції та відновлення необхідно активно залучати інвесторів та підприємців з усього світу.

Загальні витрати, які оцінені у 486 млрд доларів протягом 10 років на відновлення та відбудову, охоплюють заходи, спрямовані на створення майбутнього, яке буде сучасним, низьковуглецевим, інклюзивним та стійким до змін клімату. Найбільш значні потреби у відновленні та відбудові визначені у житловому секторі (17% від загального обсягу), далі йдуть транспорт (15%), торгівля і промисловість (14%), сільське господарство (12%), енергетика (10%), соціальний захист і забезпечення засобів до існування (9%), управління вибухонебезпечними предметами (7%). Загальні витрати для всіх секторів на розчищення руйнувань та управління ними становлять майже 11 млрд доларів [12].

Під страхуванням військових ризиків ми розуміємо форму страхового покриття, яка забезпечує фінансовий захист страхувальника від можливих збитків, спри-

чинених подіями, такими як вторгнення, повстання, заворушення, страйки, революції, військові перевороти та тероризм.

Перед цим варто з'ясувати термін "система страхування". Сфера страхового забезпечення конкретизує ступінь відповідальності страховика та включає виплату страхової компенсації страхувальнику при настанні страхових подій. Тут існує кілька систем страхування: повна та часткова відповідальність [18]. У чинному Законі України "Про страхування" термін "система" згадується лише у контексті міжнародних систем страхування, наприклад система автострахування "Зелена Картка" [19]. На відміну від цього у нормативних актах поширено використання терміну "система страхування". Так, у розпорядженні КМУ "Про затвердження Стратегії економічного розвитку Донецької та Луганської областей на період до 2030 року" згадується необхідність створення та запуску системи страхування від воєнних та політичних ризиків [20]. Це дозволить зменшити ризики безпеки у промисловості, сільському господарстві, торгівлі, енергетиці, транспорті та комунікаційних мережах. Цей документ присвячений питанням поліпшення доступу бізнесу регіону до банківського кредитування та зниженню вартості кредитів. Також передбачено формування Фонду консорціумного фінансування. Його модель буде визначена при співпраці з міжнародними фінансовими інституціями. Основними його завданнями стануть забезпечення функціонування системи страхування військово-політичних ризиків, фінансування розвитку пріоритетних інвестиційних проєктів, залучення інвесторів та міжнародної фінансової допомоги, а також сприяння формуванню достатнього рівня спроможності громад. Станом на сьогодні ймовірність реалізації воєнного ризику в Україні дуже висока як з позиції інвесторів, так і страхових компаній. Відповідно страховикам не вигідно застосовувати повне страхування. Говорити про те, що "у випадку з воєнними ризиками розмір страхових внесків має бути набагато більшим", " страхова премія може дорівнювати і навіть перевищувати об'єкт страхування" не є економічно обґрунтованими твердженнями [14]. У ситуації з управлінням військовими ризиками варто комплексно розглядати систему компенсації збитків на різних рівнях: гарантування від міжнародних організацій, гарантування від урядів країн-партнерів, гарантування від держави, комерційне страхування, самострахування. Самі ж терміни "гарантування" й "страхування" не слід отождествлювати.

Аналіз ринку страхування інвестицій від військово-політичних ризиків міжнародними організаціями та страховими компаніями подамо у табл. 1.

Вартість страхування інвестицій від воєнно-політичних ризиків залежить від кількох чинників. Серед них — обсяг і характер інвестицій, рівень ризику та обсяг покриття. Загалом вартість такого страхування виражається у відсотках від загальної суми інвестицій і може коливатися від 0,5% до 5% або більше.

Навіть якщо Україна активно розвиває страхування від воєнно-політичних ризиків, варто розуміти, що до завершення війни жоден страховий продукт сам по собі не стане основним стимулом для залучення інвестицій. Страхування може виступати

Таблиця 1. Аналіз ринку страхування інвестицій від військово-політичних ризиків в Україні міжнародними організаціями та страховими компаніями

Суб'єкт страхування	Умови страхування	Обмеження страхування
MIGA - Багатостороннє агентство з гарантування інвестицій (член Групи Світового банку), з 2022 р.	Компанія, яка страхує від ризиків по всьому світу, розпочала пробний проєкт зі страхування інвестицій під час воєнних дій. Бюджет цього проєкту становить 30 млн доларів (і може зрости до 1 млрд доларів). З 1988 року компанія надала гарантії на суму 70 млрд доларів для тисяч проєктів у 123 країнах. Вартість такого страхування становить 2-3% від обсягу інвестицій щорічно. Наприклад, у Львові був реалізований проєкт M10 Industrial Park, який отримав гарантію на суму до 9,2 млн доларів.	Підтримка доступна лише для іноземних компаній, які мають намір увійти на ринок України.
Інвестиційні гарантії □ Федеративної □ республіки Німеччини (DIA)	Якщо на час настання страхового випадку понад 50% капіталу або прав голосу власника гарантії перебувають у закордонних руках, або якщо власник гарантії перебуває під закордонним контролем, збитки не компенсуються. Усього охоплюється 592 інвестиційні проєкти, які гарантує уряд Німеччини по всьому світу, з обсягом діючих гарантії на 28,7 млрд євро у 2020 році, з них лише 20 проєктів реалізовано в Україні.	Надає інвестиційні гарантії лише тим підприємствам, які мають юридичну адресу або проживають на території Німеччини.
DFC – U.S. International Development Finance Corporation (Міжнародна фінансова корпорація розвитку США)	Пропонує страхування, яке може компенсувати до 1 млрд доларів збитків, що виникають внаслідок валютних проблем, незаконного втручання владних структур, політичного насильства тощо. Захист від політичного насильства включає в себе бойові дії, спричинені оголошеною або неоголошеною війною, революцією, актами тероризму, саботажем та іншими факторами. Інвестори можуть застрахувати як актив, так і дохід, або обидва одночасно. Крім того, страховий поліс може покривати витрати на евакуацію або збитки від пошкодження критичної інфраструктури. Саме страхове покриття, спрямоване на DFC, перевищує 300 млн доларів, при цьому загальний обсяг інвестицій, що можуть бути залучені в рамках цієї програми, становить 600-700 млн доларів.	Важливо відзначити, що на даний момент DFC відіграє важливу роль у підтримці проєктів інвестування в Україну, зокрема у сфері будівництва доступного житла.
USAID – Агентство США з міжнародного розвитку	Розроблено систему страхування політичних ризиків (PRI), яка має на меті задовольняти негайні вимоги та потреби ринку, а також сприяти формуванню внутрішнього ринку таким чином, щоб її функціонування могло бути припинене протягом наступних 5-10 років, коли Україна зможе відповідно користуватися послугами існуючих постачальників PRI.	Українські інвестори мають той самий рівень захисту, що й іноземні. Механізм повинен бути незалежним від уряду України, фінансувати важливі інвестиційні проєкти, визначені самою Україною, розмішувати кошти за межами країни, застосовувати ефективний міжнародний контроль за коштами та діяти виключно на території України.
Фонд підтримки України від уряду Данії	Фонд на суму 57 мільйонів доларів використовувався для страхування проєктів компанії «Нібулон» у Миколаївській та Херсонській областях. Крім того, уряд цієї країни підтримує інвестиції компанії Carlsberg у її дочірню структуру на суму 1,5 мільярда гривень.	
Експортно-кредитне агентство Франції (ЕКА)	Має ліміт на страхування кредитних ризиків в Україні в розмірі 1 млрд євро.	Страхові поліси видаються за умови, що до реалізації проєктів залучені постачальники або обладнання з країни, яка надає страховку
Польське державне акціонерне товариство KUKE (Корпорація Страхування Експортних Кредитів)	Страхування забезпечується за рахунок Державного бюджету Польщі. Страховий поліс може охоплювати такі ситуації, як рішення органів влади, які перешкоджають реалізації інвестицій, оголошення загального мораторію на платежі, рішення, що обмежують або забороняють експорт товарів або капіталу, повне позбавлення можливості користуватися правами, пов'язаними з інвестицією, або непередбачувані форс-мажорні обставини, такі як військові дії, державні перевороти, землетруси, екстремальні природні явища	Страхування інвестицій польських підприємств у регіонах з високим політичним ризиком є актуальним. Україна налічує близько 3 тисяч компаній з польським капіталом.
Французька державна страхова компанія Bpifrance Assurance Export	Страхування може компенсувати до 95% збитків від втрати активів інвестора або неповернення дебіторської заборгованості.	Страхування буде доступне для французьких компаній, які виявляють бажання інвестувати в Україну та активно брати участь у процесі відновлення.

Джерело: сформовано на основі [13; 14; 15; 16; 17].

лише як інструмент, який, в певній мірі, сприяє залученню інвестицій. Для українського та зарубіжного бізнесу страхування воєнно-політичних ризиків є важливим аспектом, проте воно є одним із багатьох факторів, що впливають на покращення бізнес-середовища.

Україна може бути без страхування воєнно-політичних ризиків під час залучення інвестицій. Проте бізнес та експерти вважають, що необхідність у такому виді страхування може втратити актуальність після набуття Україною членства в НАТО або одержання інших стійких безпекових гарантії від союзників [13]. До цього часу,

Таблиця 2. Аналіз ринку страхування майна від військово-політичних ризиків в Україні страховими компаніями

Суб'єкт страхування	Умови страхування	Обмеження страхування
СК «ІНГО»	Розроблено широкий спектр страхових продуктів для фізичних осіб та підприємств, включаючи захист для житла, автомобілів, життя та здоров'я, а також майна. Серед них - страхування військових ризиків, що охоплює пошкодження або знищення майна від ракетних атак, безпілотників та інших засобів військового втручання, а також страхування сільськогосподарських посівів з можливістю компенсації витрат на їх відновлення у разі військових дій. Програма також включає розширені умови страхування для автомобілів у воєнних умовах, з лімітами відшкодування в межах 3 млн грн для одного автомобіля та до 4 млн грн для двох. Страховий захист майна може досягати ліміту до 30 млн грн, а середні тарифи за військовими ризиками становлять від 1,1% до 2,5% в залежності від регіону.	Можливість додаткового включення воєнних ризиків для клієнтів є безкоштовною (за символічну суму 1 грн). У рамках програми КАСКО це дозволяє отримати компенсацію лише до 30 тис. грн і тільки один раз протягом часу дії угоди. Покриття майна відсутнє на територіях з активними бойовими діями або тимчасово окупованих територіях.
СК ARX	Програма автострахування «Залізний купол» надає покриття від воєнних ризиків. Вона частково страхує майно з обмеженням відповідальності до 20 млн грн. Страхування охоплює транспортні засоби до 15 років, що мають вартість до 5 млн грн, з франшизою 10%. Страховий тариф, який вибирає клієнт, залежить від терміну страхування: 1% за три місяці, 1,5% за шість місяців і 2% за рік. Плата здійснюється одноразовим платежем при укладенні договору. Програма «Бронезахист» включає в себе покриття для побутових нещасних випадків (травми, опіки, обмороження і т.д.) та випадків, пов'язаних з воєнними діями або їх наслідками.	Програмою можуть скористатися особи віком від 1 до 75 років. Сума страхового покриття може бути 100 тис. грн, 200 тис. грн або 300 тис. грн, а термін дії страхового покриття - 1, 3, 6 або 12 місяців.
СК «ІЗУ Україна»	Програма «Автокаско - пакет «AVTOMIX»» пропонує два варіанти покриття воєнних ризиків на вибір. Перший варіант полягає в покритті ризиків, пов'язаних з війною, в межах ліміту 12% вартості транспортного засобу (ТЗ), але не більше 200 тис. грн. Другий варіант передбачає за додаткову плату покриття ризиків, пов'язаних з прямим або непрямим впливом ракет, безпілотних літальних апаратів будь-яких типів та їхніх уламків, літальних апаратів, засобів протиповітряної оборони в межах вартості ТЗ, але не більше 3 млн грн. У другому випадку також передбачається покриття тотального знищення ТЗ.	Страхування не доступне для об'єктів, які знаходяться на території, де тривають активні воєнні дії, або на тимчасово окупованих територіях.

Джерело: сформовано на основі [1].

а також до досягнення прогресу в реформах, надіятися на інвестиційний прорив не варто.

Визначимо особливості діяльності вітчизняних страхових компаній на страховому ринку України зі страхування майна від військово-політичних ризиків (табл. 2).

Складність у страхуванні військово-політичних ризиків полягає у неможливості страхової компанії точно передбачити потенційні збитки та відповідно розрахувати необхідні страхові внески. Крім того, розмір збитків від війни або пов'язаної з нею діяльності може бути настільки великим і непередбачуваним, що навіть високі премії можуть бути недостатніми для компенсації шкоди, за яку страхові компанії несуть відповідальність. Це створює невизначеність для страхових компаній, оскільки існує високий ризик того, що військово-політичне страхування може призвести до їхньої неплатоспроможності.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

У підсумку, важливо відзначити, що страхування військово-політичних ризиків охоплює компенсацію

збитків, що виникли внаслідок подій, таких як війна, вторгнення, повстання, заворушення, страйки та тероризм. Цей вид страхування пропонується як окремий поліс через високий рівень ризику, який він несе. Компанії, які діють у країнах з високим рівнем нестабільності, можуть бути відмінними кандидатами для страхування від військових ризиків. Часто страхування військових ризиків виключається зі стандартних полісів через неможливість страхових компаній точно передбачити збитки та наслідувати відповідні премії.

Подальші дослідження повинні, серед іншого, передбачати механізми реалізації ефективної діяльності на страховому ринку компаній та міжнародних організацій, які спроможні забезпечити притік іноземних інвестицій та формування стабільних умов для сталого розвитку й відновлення економіки України.

Література:

1. Страховики України дедалі активніше пропонують захист від воєнних ризиків громадянам і підприємствам — огляд. Interfax. 2023. 28 лют. URL: <https://interfax.com.ua/news/economic/970469-amp.html> (дата звернення: 28.02.2024).

2. Маршук Л.М., Поплавська Є.М. Виклики рику страхування в Україні у воєнний період. *Modern engineering and innovative technologies*. 2022. Вип. 21. Ч. 2. С. 26—29 <https://doi.org/10.30890/2567-5273.2022-21-02-008>
3. Хропонюк Д.О., Длугопольський О.В. Сучасні проблеми та перспективи розвитку страхового ринку України. *Innovation and Sustainability*. 2023. № 1. С. 118—126. <https://doi.org/10.31649/ins.2023.1.118.126>
4. Калугарь А.В., Кучерівська С.С. Особливості взаємодії учасників страхування в період війни. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 46. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-46-15>
5. Беспалова А.Г. Управління ризиками страхової компанії. *Фінанси, облік, банки*. 2019. № 1 (24). С. 8—16. <http://dx.doi.org/10.31558/2307-2296.2019.1.1>
6. Мних М.В. Страхування політичних ризиків як фактор економічної стабільності. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/135221> (дата звернення: 28.02.2024).
7. Polinkevych O., Kaminski R. Anti-crisis development strategies of insurance companies in Ukraine and Poland in the context of COVID-19. *Insurance Markets and Companies*. Volume 11 2020, Issue #1, pp. 21—29. [http://dx.doi.org/10.21511/ins.11\(1\).2020.03](http://dx.doi.org/10.21511/ins.11(1).2020.03)
8. Kaminski R., Polinkevych O. Anti-crisis strategies of insurance companies. *Baltic Rim Economies*. 2021. 16.6 Issue #3. P. 35 <https://sites.utu.fi/bre/anti-crisis-strategies-of-insurance-companies/>
9. Polinkevych O., Glonti V., Baranova V., Levchenko V., Yermoshenko A. Change of business models of Ukrainian insurance companies in the conditions of COVID-19. *Insurance Markets and Companies*. 2021. № 12 (1). Pp. 83—98. [https://doi.org/10.21511/ins.12\(1\).2021.08](https://doi.org/10.21511/ins.12(1).2021.08)
10. Polinkevych O.N. Risk Management Mechanism of Insurance Companies in the Circular Economy. *New Economy. Special Issue 1 on Banking and Insurance*. 2021. Pp. 230—235 URL: http://neweconomics.by/attachments/neweconomics_2021_1_SV.pdf (Accessed: 28.02.2024).
11. Himmelfarb A. (edd). *Ukraine. Third Rapid damage and Needs Assessment (RDNA3)*. February 2022—December 2023. World Bank Group, 2024. 191 p. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099021324115085807/pdf/P1801741bea12c012189ca16d95d8c2556a.pdf> (Accessed: 28.02.2024).
12. Оновлена оцінка потреб України на відновлення та відбудову. Прес-реліз, 2024. 15 лют. № 2024/ECA/063. URL: <https://www.worldbank.org/uk/news/press-release/2024/02/15/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released> (дата звернення: 28.02.2024).
13. Страхування інвестицій від політичних та воєнних ризиків, як інструмент їх залучення в Україну. *Dictio*. URL: <https://www.dictio.com.ua/news/strahuvannya-investitsiy-vid-politichnih-ta-voennih-rizikiv-yak-osnovniy-instrument-yih-zaluchennya-v-ukrayinu> (дата звернення: 28.02.2024).
14. Вінокуров Я. Страхування воєнних ризиків. Як влада планує вмовити інвесторів вкладати в Україну зараз. *Економічна правда*. 2023. 4 лип. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2023/07/4/701830/> (дата звернення: 28.02.2024).
15. The Danish Government established the Ukraine Fund which has already accumulated 7 billion DKK for 2023. 16 March 2023. URL: <https://denmark.mfa.gov.ua/en/news/danish-government-established-the-ukraine-fund> (Accessed: 28.02.2024).
16. Тарасовський Ю. Страхування воєнних ризиків. MIGA надала Dragon Capital гарантію на \$9 млн для інвестицій у Львівський індустриальний парк (оновлено). *Forbes*. 2023. 2 жовт. URL: <https://forbes.ua/news/strakhuvannya-voennikh-rizikiv-miga-nadala-dragon-capital-garantiyu-na-9-mln-dlya-investitsiy-u-lvivskiy-industrialniy-park-28092023-16327> (дата звернення: 28.02.2024).
17. Прасад А. Франція страхуватиме від воєнних ризиків компанії, які зацікавлені в інвестиціях в Україну та відбудові. *Forbes*. 2023. 2 жовт. URL: <https://forbes.ua/news/frantsiya-strakhuvati-vid-voennikh-rizikiv-kompanii-yaki-zatsikavleni-u-investitsiyakh-v-ukrainu-ta-vidbudovi-02102023-16371> (дата звернення: 28.02.2024).
18. Тринчук В.В., Зелениця І.М., Онщенко Ю.М. До питання про систему страхування воєнних ризиків. Сучасні проблеми бухгалтерського обліку та фінансів: Матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 16-17 листоп. 2023 р.). Київ: НУХТ, 2023. С. 142—145.
19. Про страхування: Закон України від 18.11.2021 № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text> (дата звернення: 04.11.2023).
20. Про затвердження Стратегії економічного розвитку Донецької та Луганської областей на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 серпня 2021 р. № 1078-р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KR211078> (дата звернення: 04.11.2023).
21. Вінокуров Я. Страхування воєнних ризиків. Як влада планує вмовити інвесторів вкладати в Україну зараз. *Українська правда*. 2023. 4 лип. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2023/07/4/701830/> (дата звернення: 04.11.2023).

References:

1. The official site of Interfax (2023), "Ukrainian insurers are increasingly offering protection against military risks to individuals and businesses — a review", available at: <https://interfax.com.ua/news/economic/970469-amp.html> (Accessed 28 February 2023).
2. Marshuk, L.M. and Poplavska, E.M. (2023), "Challenges of the insurance boom in Ukraine during the war period", *Modern engineering and innovative technologies*, vol. 21, 2, pp. 26—29.
3. Khroponyuk, D.O. and Dlugopolskyi, O.V. (2023), "Modern problems and prospects for the development of the insurance market of Ukraine", *Innovation and Sustainability*, vol. 1, pp. 118-126.
4. Kalugar, A.V. and Kucherivska, S.S. (2022), "Peculiarities of the interaction of insurance participants during the war", *Ekonomika ta suspilstvo* [Online], vol. 46., available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2022> (Accessed 15 February 2024).

5. Bespalova, A.G. (2019), "Insurance company risk management", *Finansy, oblik, banky*, vol. 1 (24), pp. 8-16.

6. The official site of Journals index copernicus (2023), Mnych, M.V. "Insurance of political risks as a factor of economic stability", available at: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/135221> (Accessed 28 February 2023).

7. Polinkevych, O. and Kaminski, R. (2020), "Anti-crisis development strategies of insurance companies in Ukraine and Poland in the context of COVID-19", *Insurance Markets and Companies*, vol. 11, No. 1, pp. 21—29.

8. Kaminski, R. and Polinkevych, O. (2021), "Anti-crisis strategies of insurance companies", *Baltic Rim Economies*, vol. 16.6, No. 3, p. 35.

9. Polinkevych, O., Glonti, V., Baranova, V., Levchenkom V. and Yermoshenko, A. (2021), "Change of business models of Ukrainian insurance companies in the conditions of COVID-19", *Insurance Markets and Companies*, vol. 12 (1), pp. 83—98.

10. Polinkevych, O.N. (2021), "Risk Management Mechanism of Insurance Companies in the Circular Economy", *New Economy. Special Issue 1 on Banking and Insurance*, vol.1, pp. 230—235.

11. Himmelfarb, A. (2024), *Ukraine. Third Rapid damage and Needs Assessment (RDNA3)*. February 2022— December 2023, [Online], World Bank Group, Washington, USA, available at: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099021324115085807/pdf/P1801741bea12c012189ca16d95d8c2556a.pdf> (Accessed 28 February 2024).

12. The official site of Worldbank (2024), "Updated assessment of Ukraine's recovery and reconstruction needs", available at: <https://www.worldbank.org/uk/news/press-release/2024/02/15/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released> (Accessed 28 February 2024).

13. The official site of Dictio (2024), "Insurance of investments against political and military risks, as a tool to attract them to Ukraine", available at: <https://www.dictio.com.ua/news/strahuvannya-investitsiy-vid-politichnih-ta-voienih-rizikiv-yak-osnovniy-instrument-yih-zaluchennya-v-ukrayinu> (Accessed 28 February 2024).

14. Vinokurov, Ya. (2023), "Insurance of military risks. How the government plans to persuade investors to invest in Ukraine now", *Ekonomichna Pravda* [Online], July 4, available at: <https://www.epravda.com.ua/publications/2023/07/4/701830/> (Accessed 28 February 2024).

15. The official site of Embassy of Ukraine in the Kingdom of Denmark (2023), "The Danish Government established the Ukraine Fund which has already accumulated 7 billion DKK for 2023", available at: <https://denmark.mfa.gov.ua/en/news/danish-government-established-the-ukraine-fund> (Accessed 28 February 2024).

16. Tarasovsky, Yu. (2023), "Insurance of military risks. MIGA provided Dragon Capital with a \$9 million guarantee for investments in the Lviv Industrial Park (updated)", *Forbes*, [Online], October 2. available at: <https://forbes.ua/news/strahuvannya-voennih-rizikiv-miga-nadala-dragon-capital-garantiyu-na-9-mln->

[dlya-investitsiy-u-lvivskiy-industrialniy-park-28092023-16327](https://forbes.ua/news/strahuvannya-voennih-rizikiv-miga-nadala-dragon-capital-garantiyu-na-9-mln-dlya-investitsiy-u-lvivskiy-industrialniy-park-28092023-16327) (Accessed 28 February 2024).

17. Prasad, A. (2023), "France will insure companies interested in investing in Ukraine and reconstruction against war risks", *Forbes*, [Online], October 2, available at: <https://forbes.ua/news/frantsiya-strakhuvati-vid-voennih-rizikiv-kompanii-yaki-zatsikavleni-u-investitsiyakh-v-ukrainu-ta-vidbudovi-02102023-16371> (Accessed 28 February 2024).

18. Trynchuk, V.V., Zelenytsa, I.M. and Onishchenko, Yu.M. (2023). "Regarding the issue of the war risk insurance system", *Suchasni problemy bukhalterskoho obliku ta finansiv. Materialy III Vseukrainskoi naukovo-praktechnoi konferencii* [Modern problems of accounting and finance. All-Ukrainian science and practice conference], NUHT, Kyiv, Ukraine, pp. 142—145.

19. The Verkhovna Rada of Ukraine (2021), *The Law of Ukraine "About insurance"*, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text> (Accessed 18 November 2021).

20. Cabinet of Ministers of Ukraine (2021), "On approval of the Economic Development Strategy of Donetsk and Luhansk Regions for the period until 2030", available at: <https://ips.ligazakon.net/document/KR211078> (Accessed 18 August 2021).

Стаття надійшла до редакції 15.05.2024 р.

<https://nayka.com.ua>

Електронне фахове видання

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Виходить 12 разів на рік

**Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)
Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292**

e-mail: economy_2008@ukr.net

viber: +38 050 3820663